

Stavningsutvecklingen hos elever med olika språkbakgrund i årskurserna 1–3 i finlandssvensk skola

Tanja Östman, Åbo Akademi

Den kraftiga försämringen av finländska elevers läsförmåga i den senaste PISA-undersökningen (OECD, 2024) är oroväckande. God läsförmåga är inte bara viktig för att förstå textinnehåll, utan även för att utveckla stavningsförmågan. I ljuset av detta är det av intresse att studera den tidiga stavningsutvecklingen. Genom tidig kartläggning av elevers läs- och stavningsförmåga kan man identifiera elever i riskgruppen för läs- och skrivsvårigheter, och därmed påbörja stödåtgärder eftersom tidiga insatser ger bäst resultat (Ronimus et al., 2019).

Skolspråkets ortografi kan skilja sig mycket från ortografin i elevens modersmål, vilket ytterligare kan försvåra läs- och stavningsutvecklingen hos en del elever. En av de mest citerade studierna som påvisar ortografins inverkan på läsförmågan jämförde ortografin mellan fjorton europeiska språk, där läsinläringen hos elever i årskurs ett studerades (Seymour et al., 2003). Det svenska språket har en semi-transparent alfabetisk ortografi, finska har en av de mest transparenta ortografierna, medan engelskan har en ortografi med låg transparens. Nybörjarläsare lär sig snabbare att läsa och stava transparenta ortografier. Det finns betydligt mindre kunskap om stavningsutvecklingen jämfört med läsutvecklingen. En nypublicerad longitudinell studie bland elever med svenska som skolspråk påvisar dock betydelsen av tidig ortografisk kunskap för stavningsutvecklingen (Åsberg Johnels et al., 2024).

I studien presenteras deskriptivt stavningsutvecklingen av enskilda ord hos elever i årskurserna 1–3, där stavfelen belyses i form av stavfelskategorier för respektive årskurs enligt elevernas språkbakgrund. Data från de stavningstest samlades in en gång per läsår och utgick ifrån 20 ord, som byggdes på för varje läsår. Datamaterialet kommer från en pågående longitudinell studie som följer upp läs- och skrivutvecklingen hos elever i årskurserna 1–9 (n = 565) i svenskspråkiga skolor i fyra olika delar av Finland (Niilo Mäki Institutet, 2024). Deltagarna gick i årskurs 1 år 2015 när datainsamlingen påbörjades, och datainsamlingens sista del äger rum våren 2024. Av respondenterna var 52,2 % svenskspråkiga, 38,3 % svensk- och finskspråkiga, 2,1 % finskspråkiga och 7,6 % hade en annan språkbakgrund.

Nyckelord: Stavningsutveckling, Läs- och skrivsvårigheter, Flerspråkighet, Svenskfinland

Referenser

Åsberg Johnels, J., Waldmann C., & Levlin, M. (2024). Tracing the longitudinal role of orthographic knowledge in spelling development from primary to upper-secondary school. *Journal of Research in Reading*, 47(1), 1–15

<https://doi.org/10.1111/1467-9817.12443>

Niilo Mäki Institutet. (2024). *ILS – Inlärnning och Stöd i läsning och skrivning*.
<https://www.nmi.fi/kaynnissa-olevat-hankkeet/ils/ils/>

OECD. (2024). *PISA 2022 Results*. <https://www.oecd.org/publication/pisa-2022-results/country-notes/>

Ronimus, M., Eklund, K., Pesu, L., & Lyytinen, H. (2019). Supporting struggling readers with digital game-based learning. *Educational Technology Research and Development*, 67, 639–663.
<https://doi.org/10.1007/s11423-019-09658-3>

Seymour, P. H. K., Aro, M., & Erskine, J. M. (2003). Foundation literacy acquisition in European orthographies. *British Journal of Psychology*, 94(2), 143–174.
<https://doi.org/10.1348/000712603321661859>